

Suvestinė redakcija nuo 2015-06-23

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2013, Nr. [134-6878](#); TAR 2013-12-31, i. k. 2013-00213

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
NUTARIMAS**

DĖL ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOS PRIEŽIŪROS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO

2013 m. gruodžio 17 d. Nr. O3-744

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 9 straipsnio 5 dalimi, 28 straipsniu, 28¹ straipsniu, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nutaria:

Preambulės pakeitimai:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

1. Patvirtinti Energijos išteklių rinkos priežiūros taisykles (pridedama).
2. Nustatyti, kad energijos išteklių biržos operatorius per 10 darbo dienų nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos patvirtina reikšmingos informacijos pateikimo energijos išteklių biržos operatoriui formą.

KOMISIJOS PIRMININKĖ

DIANA KORSAKAITĖ

PATVIRTINTA

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės

komisijos 2013 m. gruodžio 17 d. nutarimu Nr. O3-744

ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOS PRIEŽIŪROS TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Energijos išteklių rinkos priežiūros taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato prekybos energijos išteklių rinkoje priežiūros, vertinimo tvarką bei piktnaudžiavimo rinka požymius ir formas.

2. Taisyklių tikslas – užtikrinti tinkamą prekybos energijos išteklių rinkoje priežiūrą, sukurti prielaidas ir sąlygas sąžiningai ir veiksmingai konkurencijai energijos išteklių rinkoje, užtikrinti skaidrumą, patikimumą, energijos išteklių rinkos dalyvių lygiateisiškumą ir informacijos skaidrumą, išvengti kainų ir tiekimo sąlygų iškreipimo.

3. Taisyklės parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 9 straipsnio 5 dalimi, 28 straipsniu, 28¹ straipsniu, atsižvelgiant į 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (OL 2011, L 326, p.1) (toliau – Reglamentas).

Punkto pakeitimai:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

4. Taisyklės taikomos energijos išteklių biržos operatoriui (toliau – biržos operatorius), energijos išteklių rinkos dalyviams, perkantiems ar parduodantiems biokurą ir (ar) pagalbinį apsaugos nuo energijos kainų svyravimo instrumentus (toliau – rinkos dalyviai) bei energijos išteklių rinkos priežiūrą vykdančiai institucijai. Prekybos gamtinėmis dujomis priežiūra reglamentuojama Prekybos gamtinėmis dujomis priežiūros taisyklėse, patvirtintose Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) 2012 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. O3-66 „Dėl Prekybos gamtinėmis dujomis priežiūros taisyklių patvirtinimo“.

Punkto pakeitimai:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

5. Rinkos dalyviai teikia ataskaitas Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai (toliau – Komisija) Energetikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo įmonių informacijos teikimo taisyklių, patvirtintų Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2008 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. O3-80 „Dėl Energetikos įmonių informacijos teikimo taisyklių“, bei Taisyklių nustatyta tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

6. Taisyklėse vartojamos šios sąvokos:

6.1. **Reikšminga informacija** – tikslaus pobūdžio, tiesiogiai ar netiesiogiai su vienu ar keliais rinkos dalyviais susijusi informacija apie planuojamus ar įvykusius esminius įvykius ir kita informacija, kurios atskleidimas gali turėti įtakos rinkos dalyvių prekybos pasiūlymams ir (ar) jų kainai, jeigu ši informacija nėra viešai atskleista.

6.2. **Rinkos dalyviai** – energetikos įmonės, perkančios ir (ar) parduodančios biokurą ir (ar) pagalbinį apsaugos nuo kainų svyravimo instrumentus energijos išteklių rinkoje ar kiti asmenys, disponuojantys biokuru ir (ar) pagalbiniais apsaugos nuo kainų svyravimo instrumentais, ar siekiantys jų įsigyti.

7. Kitos sąvokos atitinka Reglamente, Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatyme, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (Žin., 1999, Nr. [30-856](#); 2012, Nr. [42-2041](#)) vartojamas sąvokas.

II. REIKŠMINGA INFORMACIJA

8. Reikšminga informacija laikoma:

8.1. trečiųjų asmenų paskleistos informacijos, galinčios turėti įtakos rinkos dalyvių prekybos pasiūlymams ir (ar) jų kainai, paneigimas ar patvirtinimas, jeigu rinkos dalyvis žino, kad bent dalis šios informacijos yra teisinga. Jeigu trečiųjų asmenų paskleista informacija neturi faktinio pagrindo arba yra neteisinga, rinkos dalyvis tokios informacijos atskleisti neprivalo. Komisija ir (arba) biržos operatorius gali pareikalauti, kad rinkos dalyvis patvirtintų arba paneigtų išplatintą informaciją;

8.2. biržos operatoriaus, Komisijos ir (ar) Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos tyrimų išvados bei priimtos poveikio priemonės;

8.3. prasidėję, vykstantys ir pasibaigę teisminiai procesai, turintys ar galintys turėti reikšmingos įtakos rinkos dalyvio veiklai, veiklos rezultatui, turtui ar finansinei būklei;

8.4. planiniai elektros ir (ar) šilumos energijos gamybos ir (ar) vartojimo pajėgumų remontai, kurie daro įtaką biokuru prekiaujančio rinkos dalyvio prekybai šio objekto atžvilgiu ir (ar) prisiimtų įsipareigojimų vykdymui;

8.5. neplaniniai biokuru prekiaujančių rinkos dalyvių turimų ir (ar) valdomų gamybos, vartojimo ir (ar) transportavimo pajėgumų gedimai, kurie daro įtaką rinkos dalyvio prekybai šio objekto atžvilgiu ir (ar) prisiimtų įsipareigojimų vykdymui;

8.6. informacija, susijusi su Lietuvos energijos išteklių rinka ir verslu ar įrenginiais, kuriuos atitinkamas rinkos dalyvis, susijęs ūkio subjektas ar susijusių ūkio subjektų grupė turi ar valdo arba už kurių eksploataavimo klausimus visiškai ar iš dalies atsako;

8.7. kita informacija, kuri, rinkos dalyvio nuomone, pagrįstai gali turėti įtakos prekybos energijos ištekliais biržoje ir pagal dvišales sutartis rezultatams.

III. REIKŠMINGOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO TVARKA

9. Reikšmingą informaciją, nurodytą Taisyklių 8.1 punkte ir 8.3–8.8 punktuose, atskleidžia rinkos dalyvis. Reikšmingą informaciją, nurodytą Taisyklių 8.2 punkte, atskleidžia biržos operatorius, Komisija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba bei rinkos dalyvis, kurio atžvilgiu buvo vykdomas tyrimas.

10. Rinkos dalyviai, disponuojantys viešai neatskleista reikšminga informacija, privalo ją atskleisti nedelsdami:

10.1. Rinkos dalyviai, prekiaujantys biokuru energijos išteklių rinkoje, ne vėliau kaip per 24 valandas, išskyrus kituose teisės aktuose nustatytus vėlesnius terminus, nuo reikšmingos informacijos atsiradimo, nuo sužinojimo apie ją arba nuo momento, kai tapo aišku, kad informacija yra reikšminga;

10.2. Rinkos dalyviai, prekiaujantys pagalbiniais apsaugos nuo kainų svyravimo instrumentais energijos išteklių rinkoje, ne vėliau kaip per 1 valandą, išskyrus kituose teisės aktuose nustatytus vėlesnius terminus, nuo reikšmingos informacijos atsiradimo, nuo sužinojimo apie ją arba nuo momento, kai tapo aišku, kad informacija yra reikšminga.

11. Rinkos dalyvis bei biržos operatorius Taisyklių 8 punkte nurodytą reikšmingą informaciją privalo skelbti viešai. Laikoma, kad rinkos dalyvis reikšmingą informaciją paskelbė viešai, jei ši informacija buvo pateikta per Taisyklių 10 punkte nurodytą laikotarpį biržos operatoriui (prekybos biržoje atveju) ar Komisijai

(prekybos pagal dvišales sutartis atveju) (2 priedas).

12. Rinkos dalyvis, teikiantis reikšmingą informaciją biržos operatoriui, privalo nurodyti, kad tai reikšminga informacija ir su kuriuo konkrečiu rinkos dalyviu (dalyviais) ji susijusi, informacijos atsiradimo ar sprendimo priėmimo datą, laiką, informacijos perdavimo datą, laiką, reikšmingos informacijos poveikio pradžią ir trukmę ar pabaigą, poveikio apimtį energijos išteklių biržoje kainai (proc.) prieš įvykį, įvykio metu ir po jo, kitą informaciją, perduodančio asmens vardą, pavardę juridinio asmens pavadinimą, išdėstyti pranešimą pagal biržos operatoriaus nustatytą reikšmingos informacijos pateikimo formą ir būdą.

13. Rinkos dalyviams draudžiama naudotis viešai neatskleista reikšminga informacija, nurodyta Taisyklių 8 punkte, kaip tai numatyta Reglamento 3 straipsnyje, ir užsiimti arba bandyti užsiimti manipuliavimu energijos išteklių rinka.

14. Biržos operatorius privalo sudaryti visiems rinkos dalyviams galimybę pasinaudoti saugiu reikšmingos informacijos pateikimo būdu, užtikrinančiu, kad duomenys nebus iškraipyti ir duomenimis nebus neteisėtai pasinaudota. Biržos operatorius nustato reikšmingos informacijos pateikimo formą. Biržos operatorius gali pakeisti reikšmingos informacijos pateikimo būdą ir formą, apie tai viešai paskelbdamas biržos operatoriaus informacinėje sistemoje ne vėliau kaip prieš 7 kalendorines dienas iki tokių pakeitimų įgyvendinimo.

15. Biržos operatorius privalo užtikrinti, kad rinkos dalyvių pateikta reikšminga informacija nedelsiant būtų paskelbta viešai biržos operatoriaus informacinėje sistemoje. Komisija privalo užtikrinti, kad rinkos dalyvių pateikta informacija būtų paskelbta viešai Komisijos interneto svetainėje.

16. Išskirtiniais atvejais rinkos dalyvis gali savo atsakomybe atidėti viešai neatskleistos reikšmingos informacijos viešą paskelbimą, kad tai nepakenktų jo teisėtiems interesams, jei toks delsimas neturėtų suklaidinti rinkos dalyvių ir jei rinkos dalyvis gali užtikrinti tokios reikšmingos informacijos konfidencialumą ir, remdamasis šia reikšminga informacija, nepriims sprendimų dėl prekybos energijos išteklių rinkoje. Tokiomis aplinkybėmis rinkos dalyvis nedelsdamas pateikia tokią reikšmingą informaciją Komisijai kartu su pagrindimu, kodėl vėluojama ją viešai paskelbti.

IV. PAREIGA PATEIKTI INFORMACIJĄ BIRŽOS OPERATORIAUS REIKALAVIMU

17. Energijos išteklių biržos dalyvis (toliau – biržos dalyvis), gavęs raštišką ir argumentuotą biržos operatoriaus reikalavimą, privalo pateikti biržos operatoriui informaciją, būtiną ir reikalingą biržos operatoriui tinkamai vykdyti prekybos biržoje energijos ištekliais stebėseną.

18. Biržos dalyvis privalo pateikti biržos operatoriui su biržos dalyviu susijusiam ūkio subjektui ar susijusių ūkio subjektų grupei priklausančių subjektų sąrašą ir sąsajumo pobūdį, vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 14 dalies nuostatomis. Įvykus pokyčiams ar sužinojus, kad gali įvykti pokyčiai biržos operatoriui pateiktame subjektų sąraše ir (ar) sąsajų pobūdyje, biržos dalyvis privalo nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 3 darbo dienas informuoti apie tai biržos operatorių.

19. Pareiga teikti informaciją pagal Taisyklių 17 punkto nuostatas taikoma neatsižvelgiant į konfidencialumo įsipareigojimą.

20. Informacija, kurią biržos operatorius gavo iš biržos dalyvių, gali būti panaudota tik Energijos išteklių biržos reglamento laikymosi stebėsenos, galimų pažeidimų prevencijos tikslams.

21. Biržos operatorius privalo užtikrinti, kad jokia kita šalis nesužinotų informacijos, kuri biržos operatoriaus darbuotojams tapo žinoma dėl jų įdarbinimo ar pareigų atlikimo, išskyrus informacijos teikimą teisės aktų nustatyta tvarka.

22. Biržos operatorius vykdo nuolatinę prekybos energijos išteklių biržoje priežiūrą ir stebėseną. Jeigu

biržos operatorius nustato, kad biržos dalyvių pateikti prekybos pasiūlymai gali būti laikomi apsimestiniais, nedelsdamas turi pateikti Komisijai tai pagrindžiančius įrodymus. Komisija atlieka galimai apsimestinių prekybos energijos išteklių sandorių tyrimą ir priima sprendimą dėl tokio tyrimo išvadų.

V. RINKOS DALYVIŲ, VYKĐANČIŲ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ PREKYBĄ RINKOJE, PAREIGA PATEIKTI INFORMACIJĄ KOMISIJAI

23. Šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai ir šilumą ir elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, sudarantys dvišales biokuro pirkimo–pardavimo sutartis su biokuro tiekėjais ne energijos išteklių biržoje, per 10 kalendorinių dienų nuo dvišalės pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo, sutarties sąlygų pakeitimo, sutarties nutraukimo dienos Komisijai privalo pateikti pirkimo–pardavimo sutarties, sutarties pakeitimų ar nutraukimo kopiją.

24. Komisija, vykdydama Taisyklių 35 punkte nustatytas pareigas, turi teisę reikalauti, kad rinkos dalyviai be energijos išteklių pirkimo–pardavimo sutarčių, nurodytų Taisyklių 23 punkte, kopijų pateiktų ir kitą Komisijos nurodytą informaciją.

25. Rinkos dalyvis privalo pateikti Komisijai su rinkos dalyviu susijusiam ūkio subjektui ar ūkio subjektų grupei priklausančių subjektų sąrašą ir sąsajumo pobūdį, vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 14 dalies nuostatomis. Įvykus pokyčiams ar sužinojus, kad gali įvykti pokyčiai Komisijai pateiktame subjektų sąrašė ir (ar) sąsajų pobūdyje, rinkos dalyvis privalo nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 3 darbo dienas informuoti apie tai Komisiją.

26. Pareiga teikti informaciją Komisijai pagal Taisyklių 23 ir 24 punktų nuostatas taikoma neatsižvelgiant į konfidencialumo įsipareigojimą ir kitus informacijos neatskleidimo įsipareigojimus, galinčius būti nustatytais rinkos dalyviui.

VI. PIKTNAUDŖIAVIMAS RINKA

27. Manipuliavimas ar bandymas užsiimti manipuliavimu energijos išteklių rinkoje bei prekyba energijos išteklių ar pagalbiniais apsaugos nuo energijos kainų svyravimo instrumentais naudojantis viešai neatskleista reikšminga informacija laikomi piktnaudžiavimo rinka pasireiškimo požymiais. Rinkos dalyviams draudžiama naudotis viešai neatskleista reikšminga informacija ir užsiimti arba bandyti užsiimti manipuliavimu energijos išteklių rinka. Šiame skyriuje numatyti rinkos dalyvio veiksmai ar neveikimas, kuriais rinkos dalyvis piktnaudžiauja rinka, laikomi pažeidimu energijos išteklių rinkoje.

28. Rinkos dalyviams draudžiama manipuliuoti ar bandyti manipuliuoti rinka:

28.1. sudaryti sandorius, dvišales pirkimo–pardavimo sutartis ar duoti pavedimus pirkti ar parduoti, jei tai sudaro ar gali sudaryti tikrovės neatitinkantį ar klaidinantį įspūdį apie pasiūlą, paklausą ir (ar) kainą arba jei taip asmuo ar kartu veikiantys asmenys palaiko neįprastą ar pasiūlos ir paklausos sąlygų neatitinkančią kainą. Šie draudimai netaikomi, jei rinkos dalyvis įrodo, kad turėjo teisėtą pagrindą taip elgtis;

28.2. sudaryti sandorius ar duoti pavedimus pirkti ar parduoti, pasitelkus fiktyvias priemones ar kitokius apgaulės būdus;

28.3. skleisti per visuomenės informavimo priemones, įskaitant elektronines visuomenės informavimo priemones, ar kitais būdais informaciją, įskaitant gandų ir neteisingų ar klaidinančių naujienų sklaidimą, kuri sudaro ar gali sudaryti tikrovės neatitinkantį arba klaidinantį įspūdį apie energijos išteklių prekybos rezultatus, kainas ar pavedimus, jei tai padaręs asmuo žinojo ar turėjo žinoti, kad informacija neatitiko

tikrovės ar buvo klaidinanti.

29. Manipuliavimo rinka formos, kurių pavyzdinis sąrašas skelbiamas ir nuolat atnaujinamas Komisijos interneto svetainėje ir biržos operatoriaus informacinėje sistemoje, apima:

29.1. asmens ar kelių kartu veikiančių asmenų elgesį, kuriuo siekiama dominuoti formuojant pasiūlą ar paklausą, taip tiesiogiai ar netiesiogiai užfiksuojant pirkimo ar pardavimo kainą arba sukuriant kitas nesąžiningas prekybos sąlygas;

29.2. naudojimąsi galimybe sistemingai ar nuolat reikšti nuomonę per visuomenės informavimo priemones, pateikiant savo nuomonę apie pavedimus, kainą ir prekybos rezultatus energijos išteklių biržoje, jei tas asmuo ketina sudaryti sandorį ar yra pateikęs ar ketina pateikti pavedimą prekybai energijos išteklių biržoje, dėl ko jis gali gauti naudos iš savo nuomonės dėl kainų pasikeitimo, jeigu tuo pačiu metu nėra tinkamai ir veiksmingai atskleidžiama informacija apie tokį interesų konfliktą;

29.3. reikšmingos energijos išteklių paklausos dalies slėpimą, t.y. reikšmingo dydžio pirkimo pavedimų teikimą prieš pat aukciono dieną ar aukciono dieną, tokiu būdu nesuteikiant galimybės pardavėjams efektyviai pasiruošti galimam pardavimų pavedimų pateikimui (pvz., sukaupti reikiamų užtikrinimo priemonių sumą). Laikoma, kad šio punkto reikalavimai nėra pažeidžiami, jeigu:

29.3.1. pirkimo pavedimai, kurių vertė didesnė nei 150 tūkst. eurų, teikiami ne vėliau nei likus 1 darbo dienai iki aukciono dienos;

29.3.2. pavedimai, kurių vertė didesnė nei 800 tūkst. eurų, teikiami ne vėliau nei likus 2 darbo dienoms iki aukciono dienos;

Papildyta punktu:

Nr. [03-249](#), 2015-04-10, paskelbta TAR 2015-04-14, i. k. 2015-05769

29.4. naudojimąsi kitomis formomis, leidžiančiomis rinkos dalyviams atlikti Taisyklių 28 punkte nustatytus draudžiamus veiksmus.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [03-249](#), 2015-04-10, paskelbta TAR 2015-04-14, i. k. 2015-05769

30. Rinkos dalyviams draudžiama pasinaudoti viešai neatskleista reikšminga informacija:

30.1. teikti pirkimo ar pardavimo pavedimus, sudaryti pirkimo–pardavimo sutartis ar koreguoti jau pateiktus pavedimus biržoje, pasinaudojant viešai neatskleista reikšminga informacija;

30.2. perduoti viešai neatskleistą reikšmingą informaciją kitam asmeniui, išskyrus atvejus, kai informacija atskleidžiama įprastai atliekant pareigas;

30.3. remiantis viešai neatskleista reikšminga informacija rekomenduoti, paskatinti ar pasiūlyti kitam asmeniui pateikti ar koreguoti prekybos pavedimus biržoje.

31. Pasinaudojimo viešai neatskleista reikšminga informacija pasireiškimo formos:

31.1. biržos dalyviai prekybos pavedimų biržoje teikimo metu ar pirkimo–pardavimo sutarties ne biržoje sudarymo metu atlieka pakeitimus pavedimuose ar sutarčių nuostatose, remdamiesi nepaskelbta reikšminga informacija, kurią viešai skelbti rinkos dalyviui buvo privaloma, tačiau rinkos dalyvis to nepadare;

31.2. biržos dalyvis pakeičia pavedimus ar biržos dalyvis savo prekybos elgseną prieš paviešindamas reikšmingą informaciją, kuri galėjo tiesiogiai daryti įtaką rinkos dalyvio pavedimų pakeitimui ar dvišalės sutarties sudarymui;

31.3. pavedimas arba biržos dalyvio prekybos elgsena reikšmingai skiriasi nuo biržos dalyvio ankstesnių pavedimų ar elgsenos.

VII. ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOS PRIEŽIŪROS VYKDYMO TVARKA IR PERIODIŠKUMAS

32. Prekybos energijos išteklių rinkoje priežiūrą vykdo:

32.1. prekybos energijos išteklių biržoje atveju:

32.1.1. energijos išteklių biržos operatorius;

32.1.2. Komisija;

32.2. prekybos biokuru pagal dvišales sutartis, sudaromas ne biržoje, atveju:

32.2.1. Viešųjų pirkimų tarnyba;

32.2.2. Komisija.

33. Biržos operatorius, vykdydamas nuolatinę prekybos energijos išteklių biržoje stebėseną, atlieka nuolatinį reikšmingos informacijos paskelbimo, naudojimosi viešai nepaskelbta reikšminga informacija, naudojimosi turima įtaka rinkoje, manipuliavimo ir kitos biržos dalyvių elgsenos monitoringą bei vertinimą.

34. Biržos operatoriaus atliekamas nuolatinis biržos dalyvių elgsenos vertinimas apima šiuos požymius:

34.1. pavedimus, kai yra prekybos energijos išteklių biržoje būdo (kainos) pasikeitimas, nepaaiškinamas objektyviomis aplinkybėmis;

34.2. sandorius ar pavedimų teikimus bei korekcijas po klaidingos informacijos išplatavimo, kai tai daro biržos dalyvis ar su juo susijęs ūkio subjektas ar ūkio subjektų grupė;

34.3. sandorius ar pavedimų teikimus bei korekcijas prieš paskelbiant reikšmingą informaciją, kai tai daro biržos dalyvis ar su juo susijęs ūkio subjektas ar ūkio subjektų grupė;

34.4. teikiamą pavedimą neįprastai žema (mažiau nei 80 proc. biokuro kainos vidurkio atitinkamame regione) arba aukšta kaina (daugiau nei 120 proc. biokuro kainos vidurkio atitinkamame regione), kuris dėl savo dydžio, palyginus su vidutiniu biržos pavedimu, turės įtaką paklausai, pasiūlai ir (ar) kainai;

34.5. pavedimus, kurių pagrindu sandoriai sudaromi tarp biržos dalyvio ir su biržos dalyviu susijusio ūkio subjekto ar susijusių ūkio subjektų grupės ir kai tokių sandorių kaina daugiau kaip 20 proc. skiriasi nuo atitinkamų energijos išteklių rinkos kainos;

34.6. kitus biržos dalyvių elgesio pasireiškimus.

35. Komisija, vykdydama energijos išteklių prekybos pagal dvišales sutartis, sudaromas ne biržoje, priežiūrą, atlieka reikšmingos informacijos paskelbimo, naudojimosi viešai nepaskelbta reikšminga informacija, naudojimosi turima įtaka rinkoje, manipuliavimo ir kitos rinkos dalyvių elgsenos stebėseną bei vertinimą.

36. Komisija atlieka rinkos dalyvių elgsenos vertinimą, kuris apima:

36.1. pirkimo-pardavimo sutartyse nustatytus rodiklius, kai kainos pasikeitimas, nepaaiškinamas objektyviomis aplinkybėmis;

36.2. pirkimo-pardavimo sutarties nuostatas bei jų pakeitimus po klaidingos informacijos išplatavimo, kai tai daro atitinkamas rinkos dalyvis ar su juo susijęs subjektas;

36.3. pirkimo-pardavimo sutarties nuostatas bei jų pakeitimus prieš paskelbiant Reikšmingą informaciją, kai tai daro atitinkamas rinkos dalyvis ar su juo susijęs subjektas;

36.4. kitus rinkos dalyvių elgesio pasireiškimus.

37. Biržos operatorius, nustatęs, kad galimai buvo padarytas pažeidimas energijos išteklių biržoje, taip pat nustatęs esminius arba pakartotinius prekybos energijos išteklių biržoje pažeidimus, nedelsdamas kreipiasi į biržos dalyvį (pažeidimą padariusį asmenį) dėl skubaus paaiškinimų pateikimo. Biržos dalyvis privalo teikti paaiškinimus ir kitą jam žinomą informaciją biržos operatoriui biržos operatoriaus nustatytais protingais terminais ir būdu, bet ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas. Biržos operatorius nedelsdamas perduoda Komisijai įtartiną informaciją, susijusią su galimais biržos dalyvio pažeidimais energijos išteklių biržoje.

38. Biržos operatorius atlieka energijos išteklių biržoje teikiamų pasiūlymų pirkti ir parduoti tyrimus ir nustatęs neįprastas prekybos biokuru energijos išteklių biržoje sąlygas arba piktnaudžiavimo rinka požymius

turintį elgesį, turi teisę nustatyti energijos išteklių biržoje teikiamuose pasiūlymuose pirkti ir parduoti biokuro produktų kainų kitimo ribas.

39. Viešųjų pirkimų tarnyba, veikdama pagal teisės aktuose nustatytą kompetenciją, vykdo energijos išteklių elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti įsigijimo tiesiogiai sudaromų dvišalių susitarimų pagrindu procedūrinių reikalavimų taikymo priežiūrą.

40. Komisija, nustačiusi, kad buvo padarytas pažeidimas prekiaujant energijos išteklių rinkoje, nedelsdama kreipiasi į rinkos dalyvį (pažeidimą padariusį asmenį) dėl skubaus paaiškinimo pateikimo. Rinkos dalyvis privalo pateikti paaiškinimus ir kitą jam žinomą informaciją Komisijai per 7 kalendorines dienas nuo Komisijos prašymo pateikti informaciją gavimo dienos, jei Komisija nenurodo kitaip.

41. Rinkos dalyvis, įtariantis, kad kitas rinkos dalyvis ar jų grupė galimai įvykdė, vykdo ar ketina įvykdyti pažeidimą, praneša biržos operatoriui (dėl pažeidimų biržoje) ar Komisijai (dėl prekybos pagal dvišales sutartis pažeidimų), užpildydamas ir pateikdamas Taisyklių 1 priede pateiktą formą.

42. Komisija, gavusi rinkos dalyvio pateiktą informaciją dėl galimo pažeidimo prekiaujant energijos išteklių rinkoje nedelsdama kreipiasi į rinkos dalyvį (pažeidimą padariusį asmenį) dėl skubaus paaiškinimo pateikimo. Rinkos dalyvis privalo pateikti paaiškinimus ir kitą jam žinomą informaciją Komisijai per 7 kalendorines dienas nuo Komisijos prašymo pateikti informaciją gavimo dienos, jei Komisija nenurodo kitaip.

43. Įvertinusi biržos operatoriaus, Viešųjų pirkimų tarnybos pateiktą informaciją ar rinkos dalyvio paaiškinimus, Komisija sprendžia, ar yra pagrindas inicijuoti rinkos dalyvio veiklos neplaninį patikrinimą. Komisijai nusprendus pradėti rinkos dalyvio veiklos neplaninį patikrinimą, patikrinimas atliekamas Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos apraše, patvirtintame Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2014 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. O3-140 „Dėl Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatyta tvarka.

44. Atskirais atvejais Komisija gali inicijuoti Energijos išteklių rinkos tyrimą, jei, Komisijos nuomone, tyrimas leis tiksliau atskleisti energijos išteklių rinkos dalyvių piktnaudžiavimo rinka atvejus ar nustatyti kitus prekybos energijos ištekliais pažeidimus. Energijos išteklių rinkos tyrimo atlikimo tvarką ir sąlygas nustato Rinkų tyrimo taisyklės, patvirtintos Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2012 m. birželio 18 d. nutarimu Nr. O3-135 „Dėl Rinkų tyrimo taisyklių patvirtinimo“.

45. Atlikusi šiose Taisyklėse numatytus veiksmus ir nustačiusi, jog rinkos dalyvio veikla pažeidžia prekybą energijos išteklių biržoje reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, Komisija turi teisę inicijuoti atsakomybės už reguliuojamos veiklos pažeidimus taikymo procedūrą bei taikyti kitas Energijos išteklių rinkos įstatyme numatytas poveikio priemones.

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

VIII. KONFIDENCIALIOS INFORMACIJOS APSAUGA

46. Jei Komisijai pateikiama konfidenciali informacija, ją pateikiantis rinkos dalyvis privalo konkrečiai tai nurodyti, aiškiai įvardydamas, kuri informacija yra konfidenciali.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

47. Informacijos, kurios ją pateikiantis rinkos dalyvis nenurodo esant konfidencialia, Komisija turi teisę tokia nelaikyti.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

48. Konfidencialia negali būti laikoma informacija, kurią teisės aktai nustato kaip nekonfidencialią ir (ar) kuri nebuvo konfidenciali ar nebuvo nurodyta kaip konfidenciali Komisijai, kai ji šią informaciją sužinojo. Komisija turi teisę laikyti informaciją konfidencialia ir savo iniciatyva.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

49. Komisija užtikrina informacijos, laikomos komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, konfidencialumą ir gautą konfidencialią informaciją gali naudoti tik tiems tikslams, dėl kurių informacijos buvo prašoma. Konfidenciali informacija gali būti atskleidžiama tik tokiais atvejais, kai tai yra būtina kompetentingoms institucijoms pagal įstatymus tinkamai atlikti savo funkcijas. Komisija už gautos komercinės paslapties atskleidimą, nesilaikant teisės aktų nustatytų reikalavimų, atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

50. Komisija turi teisę gauti iš biržos operatoriaus ir rinkos dalyvių visą informaciją, reikalingą veiksmingai energijos išteklių rinkos priežiūrai užtikrinti.

51. Biržos operatorius privalo fiksuoti ir išsaugoti informaciją apie neįvykdytus pavedimus, kai dėl jų kyla pagrįstų įtarimų, kad galėjo būti siekiama piktnaudžiauti rinka, ne trumpiau kaip trejus metus.

52. Biržos operatorius privalo saugoti informaciją apie sandorius, kurių įtartinumą biržos operatorius nagrinėjo arba apie kuriuos jam buvo pranešta, bet apie juos nebuvo pagrindo pranešti Komisijai, ne trumpiau kaip trejus metus.

53. Komisija, nustačiusi, kad energijos išteklių rinkoje (įskaitant energijos išteklių biržą) yra galimų konkurenciją ribojančių veiksmų, kaip tai suprantama pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą, informuoja apie tai Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą ir perduoda jai turimą medžiagą.

54. Rinkos dalyviai, pažeidę Taisyklių reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

55. Komisijos veikimas arba neveikimas, įgyvendinant Taisykles, gali būti skundžiami teisės aktų nustatyta tvarka.

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

**PRANEŠIMAS APIE GALIMĄ (-US) RINKOS DALYVIO (-IŲ) PAŽEIDIMĄ (-US),
VYKDANT PREKYBĄ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOJE**

1. Prekybos pavedimų ar dvišalių sutarčių duomenys		
1.1. Prekybos pavedimų duomenys	Pavedimo (-ų) rūšis, prekybos valanda ir diena, kuriai pateiktas pavedimas; Pavedimo (-ų) pateikimo data, laikas; Pavedimo (-ų) kaina, kiekis	
1.2. Dvišalių sutarčių duomenys	Sutarties sudarymo data; Sutartimi sudaryto sandorio kiekis, kaina	
2. Įtarimų pagrindas	Priežastys ir aplinkybės, dėl kurių atsirado pagrindas įtarti, kad buvo piktnaudžiaujama rinka	
3. Asmenų, kurių vardu teikiama pavedimai ar sudaroma dvišalė sutartis, duomenys	Rinkos dalyvio pavadinimas, asmens ar įmonės kodas	
	Kontaktiniai duomenys (telefono Nr., el. pašto adresas, adresas)	
4. Kitų asmenų, kaip įtariama, susijusių su teikiamais pavedimais ar sudarytomis dvišalėmis sutartimis, duomenys	Rinkos dalyvio pavadinimas, asmens ar įmonės kodas	
	Kontaktiniai duomenys (telefono Nr., el. pašto adresas, adresas)	
5. Kita svarbi informacija		
6. Informacija apie pranešimą teikiantį asmenį	Vardas, pavardė, pareigos, parašas	
	Rinkos dalyvio pavadinimas, kodas	
	Kontaktiniai duomenys (telefono Nr., el. pašto adresas, adresas)	

7. Pranešimo pateikimo data ir laikas		

**PRANEŠIMAS APIE REIKŠMINGĄ INFORMACIJĄ PREKYBOS PAGAL DVIŠALES SUTARTIS
ATVEJU**

1. Energijos išteklių rinkos dalyvis (-iai), su kuriuo (-iais) susijusi reikšminga informacija (Rinkos dalyvio pavadinimas, asmens ar įmonės kodas; kontaktiniai duomenys (telefono Nr., el. pašto adresas, adresas)	
2. Reikšmingos informacijos aprašymas	
3. Reikšmingos informacijos atsiradimo (sprendimo priėmimo) data, laikas	
4. Reikšmingos informacijos poveikio pradžia, trukmė, pabaiga	
5. Kita svarbi informacija	
6. Informacija apie pranešimą teikiantį asmenį (vardas, pavardė, pareigos / Rinkos dalyvio pavadinimas, kodas; kontaktiniai duomenys (telefono Nr., el. pašto adresas, adresas))	
7. Pranešimo pateikimo data ir laikas	

(Pareigų pavadinimas)

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

Pakeitimai:

1.
Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas
Nr. [O3-249](#), 2015-04-10, paskelbta TAR 2015-04-14, i. k. 2015-05769
Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2013 m. gruodžio 17 d. nutarimo Nr. O3-744 „Dėl Energijos išteklių rinkos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [O3-382](#), 2015-06-22, paskelbta TAR 2015-06-22, i. k. 2015-10028

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2013 m. gruodžio 17 d. nutarimo Nr. O3-744 „Dėl Energijos išteklių rinkos priežiūros taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo